

Сімейна медицина – турбота про покоління (за результатами 20-ї Світової Конференції WONCA та передконференції молодих сімейних лікарів Vasco da Gama, 2013 рік, м. Прага)

Г.І. Лисенко, В.І. Ткаченко, Л.В. Хімїон, С.В. Данилюк

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ

У статті представлена інформація щодо результатів роботи української делегації в заходах Всесвітньої організації сімейних лікарів WONCA – засіданнях Європейської та Світової Ради Правління WONCA, Європейської ради Міжнародного молодіжного руху сімейних лікарів Vasco da Gama, Світової Конференції WONCA (м. Прага, 2013). Результатом участі української делегації стало обмін та отримання міжнародного досвіду для розвитку сімейної медицини в Україні, налагодження та розширення зв'язків з метою подальшого тісного співробітництва з провідними вченими світу в галузі сімейної медицини.

Ключові слова: розвиток сімейної медицини, передконференція, якість навчальних програм, обмін досвідом.

У місті Прага (Чеська Республіка) 25–29 червня 2013 року відбулася 20-а Світова Конференція WONCA з сімейної медицини «Сімейна медицина – турбота про покоління».

У конференції взяли участь близько 3700 учасників з різних країн світу: 2600 учасників з країн Європи, близько 550 – з Азії, 360 – з Америки, 125 – з Африки. Найбільше було делегатів з Іспанії – 575, на другому місці Нідерланди – 215, на третьому Хорватія – 206. Україна була представлена 28 делегатами – сімейними лікарями з різних регіонів України, серед яких були співробітники НМАПО імені П.Л. Шупика: президент Української асоціації сімейної медицини, директор Інституту сімейної медицини, завідувач кафедри сімейної медицини, проф. Г.І. Лисенко, доценти кафедри сімейної медицини – д-р мед. наук Л.В. Хімїон, канд. мед. наук В.І. Ткаченко, канд. мед. наук С.В. Данилюк та завідувач кафедри сімейної медицини Харківської медичної академії післядипломної освіти, д-р мед. наук, проф. О.М. Корж.

Традиційно напередодні конференції 21–24 червня 2013 року відбувалися закриті засідання Європейської та Світової Ради Правління Всесвітньої організації сімейних лікарів WONCA, в яких брали участь як дійсний член ради з правом голосування – президент Української асоціації сімейної

медицини, директор Інституту сімейної медицини, д-р мед. наук, проф. Г.І. Лисенко та доцент кафедри сімейної медицини, канд. мед. наук В.І. Ткаченко. На цих засіданнях розглядалися важливі питання подальшого розвитку сімейної медицини в світі, переглядалися деякі пункти статуту WONCA, заслуховувалися і

затверджувалися звіти всіх робочих груп WONCA щодо їхньої роботи, проводилось обрання президента, віце-президента та керуючого комітету Європейської та Світової WONCA на наступні три роки.

Обраний Президент Всесвітньої WONCA на 2016–2019 рр. проф. Amanda Howe (Велика Британія)

Президент Всесвітньої WONCA на 2013–2016 рр. проф. Michael Kidd (Австралія)

Президент Європейської WONCA на наступний термін проф. Job FM Metsemakers (Нідерланди)

Представники української делегації на Світової Конференції WONCA (м. Прага, 2013): у центрі – проф. Г.І. Лисенко, зліва направо – доценти кафедри сімейної медицини: д-р мед. наук Л.В. Хімїон, канд. мед. наук С.В. Данилюк, канд. мед. наук В.І. Ткаченко

Президентом Світової WONCA на наступні 2013–2016 рр. було обрано професора Королівського австралійського коледжу сімейної медицини Michael Kidd (Австралія), віце-президентом (і президентом на 2016–2019 рр.) – віце-голови Королівського коледжу сімейних лікарів проф. Amanda Howe (Велика Британія). Президентом Європейської WONCA став професор Маастрихтського університету Job FM Metsemakers (Нідерланди).

Напередодні конференції 24–25 червня була також проведена Світова передконференція молодих сімейних лікарів, в якій брали участь представники Європейського міжнародного молодіжного руху Vasco da Gama Movement (Europe Region створений у 2005 році), молодіжного руху азіатсько-тихоокеанського регіону – Rajakumar Movement (Asia Pacific Region, створений у 2009 році), південно-азіатського молодіжного руху Spice Route (South Asia Region, створений у 2010 році) та американського мо-

На закритих засіданнях Європейської та Світової Рад Правління Всесвітньої організації сімейних лікарів WONCA, проф. Г.І. Лисенко, доц. В.І. Ткаченко

лодіжного руху Waynakaу Movement (Iberoamericana Region, створений у 2010 році).

Під час передконференції молоді сімейні лікарі мали можливість познайомитися з діяльністю всіх міжнародних молодіжних рухів світу, обмінятися ідеями та досвідом розвитку сімейної медицини в різних країнах світу, запозичити ідеї у своїх іноземних колег щодо покращення розвитку високоякісної сімейної медицини і її вдосконалення. На пленарних засіданнях та семінарах молоді сімейні лікарі обговорювали питання програм з обміну досвідом, міжнародного стандарту навчання сімейних лікарів, заходи покращання сільської сімейної медицини та глобальні проблеми здоров'я населення.

Передконференцію молодих сімейних лікарів відвідали президент Світової WONCA, що склав свої повноваження, проф. Richard Roberts (США) та президент Світової WONCA, який був обраний на наступні роки, проф. Michael Kidd (Австралія). Вони виступили з лекціями-промовами, в яких поділилися своїм досвідом з досягнення високого рівня в кар'єрі сімейної медицини, спонукавши молодих сімейних лікарів різних країн світу своїм прикладом до подальшого саморозвитку, адже у назві конференції також йдеться про турботу про наступні покоління сімейних лікарів. Проф. Richard Roberts наголосив, що велике і зростаюче число даних підтверджує, які системи охорони здоров'я країн, що побудовані на засадах сімейної медицини, мають кращі результати, більш високу задоволеність пацієнтів і зниження економічних витрат. Проф. Michael Kidd висловив свої думки щодо подальшого розвитку сімейної медицини у XXI столітті в світі, застосування нових моделей медичної допомоги та нових технологій задля забезпечення високої якості первинної медичної допомоги нашим пацієнтам. *Європейський міжнародний молодіжний рух Vasco da Gama* підготував та презентував президентам персональні книги, в яких були відображені досягнення національних молодіжних організацій сімейних лікарів країн Європи, а також побажання від молодих сімейних лікарів на майбутнє.

У рамках передконференції відбулося закрите засідання членів Європейської ради молодих сімейних лікарів Vasco da Gama, членом якої є канд. мед.

наук доцент В.І. Ткаченко. На засіданнях Європейської ради молодих сімейних лікарів відбувалося обговорення та затвердження доповідей щодо роботи національних рухів і організацій молодих сімейних лікарів, затвердження звітів робочої групи руху Vasco da Gama. Під час цих засідань відбулася також усна презентація В.І. Ткаченко щодо проблем діяльності Українського молодіжного руху сімейних лікарів, стану розвитку сімейної медицини в Україні та проблем молодих сімейних лікарів. Обговорювалися напрямки роботи руху на майбутнє, напрямки співпраці з робочими групами Європейської та Світової WONCA, заходи щодо поліпшення якості програм навчання за спеціальністю загальна практика-сімейна медицина, створення мережі науково-дослідних проєктів і сприяння розвитку сільської сімейної медицини, подальші перспективи програм з обміну досвідом (Hippocrates Exchange), розширення прав і можливостей майбутніх поколінь лікарів загальної практики, участь молодих сімейних лікарів у розвитку первинної медико-санітарної допомоги на регіональному, національному та міжнародному рівнях. На засіданні було вирішено питання щодо проведення Першого конгресу молодих сімейних лікарів, який відбудеться у 2014 році в Барселоні (Іспанія).

На відкритті конференції виступила генеральний директор ВООЗ Dr. Margaret Chan з промовою «Ріст вагомості сімейної медицини», в якій вона відзначила, що ВООЗ та WONCA мають однакову мету – розвиток потужної первинної допомоги та превентивної медицини. У теперішніх умовах, у XXI столітті, зростає кількість хронічних захворювань (ожиріння, рак, цукровий діабет, серцево-судинні захворювання та інше), відбувається прогресивне постаріння населення, втрачають свою ефективність антибактеріальні засоби і паралельно з високою швидкістю відбувається інтенсивний розвиток нових препаратів та новітніх технологій, що приводить до збільшення вит-

Виступ доц. В.І. Ткаченко на засіданні Європейської ради Міжнародного молодіжного руху сімейних лікарів Vasco da Gama

Світова передконференція молодих сімейних лікарів

рат у системі охорони здоров'я, але не завжди це веде до підвищення ефективності медичної допомоги. Результатом цього є те, що пацієнтам часто призначають досить високовартісні складні процедури, які не приводять до бажаного результату, більш того, ці процедури можуть бути шкідливими для пацієнта. У таких випадках стає зрозумілим важливість первинної медичної допомоги та роботи сімейного лікаря, який бере на себе функцію вирішення до 95% звернень пацієнтів, здійснює профілактичні заходи, вирішує проблеми здоров'я пацієнтів всебічно і комплексно, знаючи пацієнта добре з народження, він не призначатиме непотрібних процедур та збереже кошти системи охорони здоров'я. Крім того, ніякі новітні технології не зможуть замінити пацієнту звичайного спілкування та огляду лікарем, що є невід'ємними елементами успішного лікування. Отже, як було визначено ВООЗ в Алма-атинській декларації ще у 1978 році, що розвиток потужної якісної системи первинної допомоги є пріоритетним у світі, первинна медична допомога – це наша надія на майбутнє, а сімейні лікарі – наші майбутні зірки.

Генеральний директор ВООЗ – Dr. Margaret Chan

Наприкінці своєї промови Dr. Margaret Chan порекомендувала ознайомитися з новим виданням – керівництвом WONCA «Внесок сімейної медицини у покращання системи охорони здоров'я. Керівництво Всесвітньої організації сімейних лікарів WONCA, друге видання» за редакцією проф. Michael Kidd.

У програмі конференції були передбачені лекції провідних учених спеціалістів із сімейної медицини: проф. Amanda Howe (Велика Британія), Gordon Graylish – віцепрезидента Intel Corporation, проф. Jan Skrha (Чехія), проф. Igor Svab (Словенія), проф. Karen Kinder (John Hopkins University), проф. Michael Kidd (Австралія).

Лекція проф. **Amanda Howe** (Велика Британія) на тему «Здоров'я та добробут сімейних лікарів» була присвячена особливостям життя, добробуту і соціальному захисту сімейних лікарів у світі. У лекції було відзначено, що залежно від країни світу серед сімейних лікарів близько 69–76% мають синдром емоційного вигорання, у 27–50% сімейних лікарів реєструють значний стрес, помірну депресію, 7% зловживає психотропними засобами, алкоголем задля усунування стресу, близько 50% сімейних лікарів піддавалися ризику травматизації, залякуванню, переслідуванню, отримували загрозу життю чи навіть зазнали пошкоджень стану здоров'я або були позбавлені життя під час виконання своєї роботи. Серед сімейних лікарів реєструють підвищену частоту психічних розладів та високий ризик суїциду, ніж у загальній популяції. Важливою проблемою також став той факт, що близько 61,4% сімейних лікарів у зв'язку з вищеперахованим розглядають можливість зміни професії, особливо це стосується молодих лікарів.

Gordon Graylish, віцепрезидент Intel Corporation, у своїй промові розповів про можливість застосування новітніх технологій у щоденній практиці сімейного лікаря – використання комп'ютерних технологій у телеконсультуванні пацієнтів задля наближення допомоги до пацієнта, у миттєвому отриманні результатів обстеження пацієнтів у спеціалізованих центрах через Інтернет (МРТ-знімки, відеозйомки при ФГДС, капсульна колоноскопія тощо), в отриманні телеконсультацій вузьких спеціалістів, у застосуванні різних навчальних медичних програм тощо з метою покращання якості допомоги та постійного безперервного навчання сімейного лікаря.

Проф. **Jan Skrha** (Чехія) у своїй лекції «Діабет – глобальна пандемія» привернув увагу сімейних лікарів до важливої проб-

леми у світі – цукрового діабету 2-го типу, його поширеності в різних країнах світу, програмах ведення діабету, цільових показниках ведення цукрового діабету в практиці сімейного лікаря, заходах первинної та вторинної профілактики.

Проф. **Igor Svab** (Словенія) виступив з досить актуальною лекцією «Чи зможемо ми бути іншими?», в якій він зосередив увагу на досягненнях розвитку сімейної медицини в світі, зупинився на розроблених WONCA та існуючих сьогодні основних положеннях щодо визначення спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина», компетенціях та кваліфікаційній характеристиці сімейного лікаря, навчальній програмі підготовки сімейних лікарів, програмі наукових досліджень, які постійно переглядаються і оновлюються. Але незважаючи на значні результати і розвиток сімейної медицини в одних країнах, в інших сімейна медицина ще знаходиться на етапі розвитку. Завданнями сімейної медицини XXI століття є зміни на краще – поліпшення якості сімейної медицини, як навчання, так і якості медичних послуг, в усіх країнах світу.

Проф. **Karen Kinder** (John Hopkins University) у своїй лекції на тему «Покращання співробітництва первинної та вторинної ланок системи охорони здоров'я шляхом інформатизації», присвяченій пам'яті проф. Barbara Strafield – однієї з найвидатніших учених – засновників сімейної медицини, зазначила, що в умовах зростання поширеності неінфекційних хронічних захворювань спостерігається велика кількість коморбідних, складних у лікуванні станів, які вимагають призначення великої кількості препаратів як сімейними лікарями, так і вузькими спеціалістами. У таких ситуаціях не завжди враховується взаємодія призначених препаратів, їхні негативні наслідки та ефективність такого лікування. Задля забезпечення більш якісного лікувального процесу важливе застосування електронної системи реєстрації медичних даних, запропонованої проф. Barbara Strafield, що дозволить проводити аналіз результатів такого лікування і стану здоров'я населення, покращити якість медичної допомоги і забезпечити більш тісний зв'язок між ланками системи охорони здоров'я.

У своїй лекції «Сімейна медицина і WONCA: майбутні перспективи» проф. **Michael Kidd** (Австралія) розповів про результати і проблеми розвитку сімейної медицини в світі, проблеми навчання сімейних лікарів, підвищення якості медичних послуг. Наголосив, що потужна сімейна медицина – найкращий спосіб покращити здоров'я індивідуума, сім'ї та суспільства. Сімейний лікар відіграє важливу роль в житті кожної родини, кожного суспільства, кожної нації. WONCA як система організацій та вищих навчальних закладів працює над створенням світових стандартів освіти та клінічних стандартів надання допомоги для сімейних лікарів, щоб гарантувати суспільству, що кожний сімейний лікар здійснює свою роботу якісно, турбуючись про пацієнта зокрема і суспільство в цілому. Первинна допомога – це ключ до вирішення багатьох проблем здоров'я населення: покращання лікування пацієнтів із поширеними інфекційними (туберкульоз, СНІД) та неінфекційними (серцево-судинні, онкопатологія, цукровий діабет) захворюваннями, особливо в умовах постаріння населення. Тільки первинна допомога здатна здійснювати пацієнт-орієнтовану допомогу зі всебічним підходом, приділяти велику увагу превентивній медицині, навчання здоровому способу життя, зберігаючи при цьому ресурси системи охорони здоров'я. Головна мета для WONCA – потужна сімейна медицина в кожній країні світу.

Пленарні засідання конференції були присвячені найактуальнішим проблемам сімейної медицини. Обговорювалися проблеми покращання якості надання медичних послуг, до та післядипломної освіти сімейних лікарів, був представлений на обговорення розроблений WONCA стандарт післядипломної підготовки сімейних лікарів. Досить жваво обговорювалися на пленарних засіданнях актуальні питання наукових досліджень,

Представлення стендових (постерних) доповідей

представники різних країн виступали з результатами своїх наукових досліджень у галузі сімейної медицини, особливо активно такі дослідження були представлені великою кількістю доповідей від дослідників з Нідерландів, Великої Британії, Іспанії, Канади тощо. На конференції також розглядалися питання діагностики і лікування різних захворювань, особливо увагу було приділено проблемі цукрового діабету і метаболічним розладам, психічним розладам, серцево-судинній патології, захворюванням дихальної і травної систем, онкозахворюванням, інфекційним захворюванням, обговорювалися проблеми превентивної медицини, паління, алкоголізму, планування сім'ї, здорового способу життя, взаємовідносин лікар-пацієнт і багато інших. У всіх засіданнях представники молодіжних рухів брали участь в якості доповідачів чи слухачів. Члени української делегації брали активну участь в обговореннях, пленарних засіданнях та семінарах конференції.

У рамках роботи конференції були проведені сесії стендових (портерних) презентацій, на яких були представлені 3 доповіді української делегації. Співробітниками кафедри сімейної медицини НМАПО було представлено 2 стендові (постерні) доповіді щодо особливостей післядипломної підготовки сімейних лікарів та необхідності створення медико-технологічних документів для сімейних лікарів в умовах реформування (Г.І. Лисенко, В.І. Ткаченко), щодо створення клінічного протоколу і стандарту ведення хворих із цукровим діабетом 2-го типу в практиці

Семейная медицина – забота о поколениях
Г.И. Лысенко, В.И. Ткаченко, Л.В. Химион, С.В. Данилюк

В статье представлена информация о результатах работы украинской делегации в мероприятиях Всемирной организации семейных врачей WONCA – заседаниях Европейского и Всемирного Совета Правления WONCA, Европейского совета Международного молодежного движения семейных врачей Vasco da Gama, Всемирной Конференции WONCA (г. Прага, 2013). Результатом участия украинской делегации стало получение международного опыта для развития семейной медицины в Украине, налаживание и расширение связей с целью дальнейшего тесного сотрудничества с ведущими учеными мира в области семейной медицины.
Ключевые слова: развитие семейной медицины, преконференция, качество учебных программ, обмен опытом.

Статья поступила в редакцию 27.08.2013

сімейного лікаря (Г.І. Лисенко, В.І. Ткаченко). Одна стендова доповідь була підготовлена співробітниками кафедри сімейної медицини ХМАПО на чолі з проф. О.М. Коржом з питань оцінювання мотивації сімейних лікарів у лікуванні пацієнтів з хронічним обструктивним захворюванням легень. Усі доповіді української делегації викликали значний інтерес наукової громадськості й активне обговорення.

Під час закриття конференції відбулися нагородження «п'ятизіркового» сімейного лікаря, яким у 2013 році стала доктор Lucy Candib (США), юних науковців за найкращі наукові проекти в галузі сімейної медицини Nikki van Dessel (Нідерланди), Joao Sarmiento (Португалія), Pavel Vychytil (Чеська Республіка), а також учасників найкращої завершеної програми з обміну досвідом Clara Vilavella Lizana (Hippokrates Exchange Prize) та Marine Parmentier (Carosino Prize).

Крім того, члени Правління Всесвітньої та Європейської WONCA, які склали цього року свої повноваження, були відзначені пам'ятними подарунками та сертифікатами.

Відбулася також передача президентських атрибутів Світової WONCA від проф. Richard Roberts, що склав свої повноваження, новому президенту – проф. Michael Kidd (Австралія).

Нагородження проф. Rich Roberts «п'ятизіркового» сімейного лікаря Dr. Lucy Candib (США)

Передача президентських атрибутів Всесвітньої WONCA від проф. Richard Roberts (США), що склав свої повноваження, новому президенту – проф. Michael Kidd (Австралія)

Результатом та здобутком участі української делегації в роботі конференції стало отримання міжнародного досвіду для розвитку сімейної медицини в Україні, нагородження та розширення зв'язків з метою подальшого тісного співробітництва з проф. Amanda Howe, президентом робочої групи WONCA з освіти сімейних лікарів (EURACT) проф. Janko Kersnik, професором Інституту NIVEL (Нідерланди) Winke Voerma, президентами асоціації сімейної медицини республіки Казахстан, Росії та інших країн Європи і світу.

Family Medicine – Care for Generations (the results of WONCA World Conference)
Г. Lyсенко, V. Tkachenko, L. Khimion, S. Danyluik

The article presents information about the results of the work of Ukrainian delegation at the events of World Organization of Family Doctors -WONCA: the WONCA World Council meeting, the European WONCA Council meeting, the European Council meeting of Vasco da Gama movement, the WONCA World Conference (Prague, 2013). The result of the participation of Ukrainian delegation was sharing experience for better development of family medicine in Ukraine, establishment of links for further collaboration with leading scientists of the world in family medicine.
Key words: WONCA World Conference, preconference of Vasco da Gama movement, Prague, 2013, results, Ukrainian participation.